

2023-01-19 Nr. NV-126

VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTAS Nr.: TAP-22-2281 TAIS-22-14888(2)		DĖL VYRIAUSYBĖS 2013 M. BALANDŽIO 3 D. NUTARIMO NR. 280 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIETYBĖS ĮSTATYMO ĮGYVENDINIMO“ PAKEITIMO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įstatymo įgyvendinamasis teisės aktas	<i>Pasirenkama</i> <input type="checkbox"/> Taip <input checked="" type="checkbox"/> Ne Priėmimo Terminas <i>Data iš kalendoriaus</i>	<i>Vidaus reikalų ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> <input type="checkbox"/> TAP <input type="checkbox"/> LRV pasitarimas <input type="checkbox"/> LRV posėdis <input checked="" type="checkbox"/> Nesvarstyta <i>Data iš kalendoriaus</i>	<i>Pasirenkama</i> <input checked="" type="checkbox"/> Svarstyti TAP <input type="checkbox"/> Svarstyti LRV posėdyje <input type="checkbox"/> Grąžinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	<i>Pasirenkama</i> <input type="checkbox"/> Taip <input checked="" type="checkbox"/> Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

I. Ilgai trunkančios Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo įforminimo procedūros. Pilietybės netekimo įforminimo procedūra nuo pranešimo apie kitos valstybės pilietybės įgijimą gavimo iki sprendimo dėl pilietybės netekimo priėmimo (apimanti dokumentų dėl pilietybės nagrinėjimui skirtą 2 mėn. terminą, papildomų dokumentų laukimo 6 mėn. terminą procedūros sustabdymo atveju bei sprendimui dėl pilietybės netekimo priimti nustatytą 1 mėn. terminą) trunka 9 mėnesius, o nuo kitos valstybės pilietybės įgijimo – iki 11 mėnesių (įskaičius 2 mėn., skirtus piliečiui pranešti apie kitos valstybės pilietybės įgijimą), per kuriuos kitos valstybės pilietybę turintis asmuo naudojasi ir Lietuvos Respublikos piliečio teisėmis, nors tokios teisės nebeturėtų turėti, jeigu neatitinka Lietuvos Respublikos pilietybės įstatyme nustatytų sąlygų kartu būti Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiu.

Pagal keičiamu Vyriausybės nutarimu patvirtintą Dokumentų, susijusių su Lietuvos Respublikos pilietybe, teikimo ir nagrinėjimo tvarkos aprašą (toliau – Tvarkos aprašas) Migracijos departamentas, gavęs pranešimą apie piliečio įgytą kitos valstybės pilietybę, dokumentų dėl pilietybės netekimo nagrinėjimą stabdo, jeigu neturi pakankamai duomenų, kad asmuo gali būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės pilietis, ir asmeniui suteikia 6 mėnesių terminą tokiems dokumentams pateikti. Asmeniui per 6 mėn. terminą prašomų dokumentų nepateikus, tęsiamas dokumentų dėl pilietybės netekimo nagrinėjimas ir rengiamas teikimas vidaus reikalų ministrui sprendimui dėl pilietybės netekimo priimti. Nustatytas 6 mėn. terminas yra ilgas, atsižvelgiant į visą pilietybės netekimo procedūrą, be to yra fiksuotas (t. y. negali būti suteikiamas trumpesnis).

II. Vidaus reikalų ministro įsakymai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo ir Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo skelbiami nuasmeninti (įsakyme asmens, kuriam pilietybė atkurama arba kuris pilietybės neteko, nurodomos pirmos vardo ir pavardės raidės, gimimo data ir gimimo valstybė). Konstitucinė pilietybės samprata suponuoja individualių pilietybės aktų viešumą, kurio galiojanti įsakymų dėl pilietybės atkūrimo ir pilietybės netekimo skelbimo praktika (skelbiami nuasmeninti asmens duomenys) neužtikrina. Teisės aktuose nėra nustatyta, kokie asmens duomenys nurodomi vidaus reikalų ministro sprendimuose apie asmenį, kuriam atkurama (neatkuriama) Lietuvos Respublikos pilietybė arba asmenį, kuris Lietuvos Respublikos pilietybės netenka Pilietybės įstatyme nustatytais pagrindais (pilietybės atsisakęs, įgijęs kitos valstybės pilietybę, stojęs į kitos valstybės tarnybą be Vyriausybės leidimo) ir kokie asmens duomenys viešai skelbiami (neskelbiami). Siūloma spręsti problema susijusi su Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 36 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektu Nr. XIVP-742¹, kuriuo esmė – viešai Teisės aktų registre neskelbti vidaus

¹ Pateiktas Vyriausybės 2021 m. liepos 21 d. nutarimu Nr. 571; Pilietybės įstatymo 36 straipsnyje nustatyta, kad Respublikos Prezidento dekretai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo, Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimo ir Lietuvos Respublikos pilietybės grąžinimo, vidaus reikalų ministro įsakymai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo ir Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo, taip pat galutiniai ir neskundžiami administracinių teismų sprendimai dėl Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo įstatymų nustatyta tvarka skelbiami Teisės aktų registre.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMO FORMA

reikalų ministro įsakymų dėl pilietybės atkūrimo ir pilietybės netekimo (Respublikos Prezidento dekretai dėl pilietybės suteikimo, išsaugojimo, grąžinimo skelbiami ir pagal Teisėkūros įstatymo reikalavimus, o galutiniai ir neskundžiami administracinių teismų sprendimai – ir pagal Teismų įstatymo reikalavimus). Šis įstatymo projektas Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m. sausio 11 d. po svarstymo buvo grąžintas iniciatoriams tobulinti, pritarus Seimo Žmogaus teisių komiteto išvadai, kad siūlomas reguliavimas nedera su konstitucine Lietuvos Respublikos pilietybės samprata ir neatitinka Konstitucijoje įtvirtintų reikalavimų dėl teisės aktų skelbimo, o asmens duomenų apsauga negali būti suabsoliutinama taip, kad būtų paneigtas konstitucinis teisės viešumo principas. Argumentuojant nepritarimą pagrindžiančią nuomonę komiteto išvadoje, be kita ko, pažymėta ir tai, kad vidaus reikalų ministro įsakymuose dėl pilietybės asmens duomenų nuasmeninimas užkirstų kelią jų teisėtumo kontrolei administraciniuose teismuose.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

I. Pasirinkta priemonė yra tinkama, nes siūloma trumpinti terminą nuo 6 mėn. iki 3 mėn., per kurį įgijęs kitos valstybės pilietybę Lietuvos Respublikos pilietis galėtų pateikti dokumentus, patvirtinančius, kad atitinka Lietuvos Respublikos pilietybės įstatyme nustatytas sąlygas būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiu. Numatoma galimybė esant objektyvių priežasčių šį terminą vieną kartą pratęsti ne ilgiau kaip 2 mėn. Migracijos departamento sprendimu.

Tačiau rengėjai nepagrindžia, kodėl pasirinkta nustatyti 3 mėnesių terminą, taip pat nepateikia duomenų, per kokį vidutiniškai terminą asmenys pateikia prašomus dokumentus ir kokia dalis piliečių, įgijusių kitos valstybės pilietybę, juos pateikia apskritai (kad atitinka Pilietybės įstatyme nustatytas sąlygas būti kartu Lietuvos Respublikos ir kitos valstybės piliečiais). Lietuvos pilietybės įgijus kitos valstybės pilietybę 2020 m. neteko 1268 asmenys, 2021 m. – 1000 asmenų², 2022 m. – 671 asmuo³.

Pilietybės netekimo įforminimo procedūra vis tiek trukėtų pakankamai ilgą laikotarpį (nuo kitos valstybės pilietybės įgijimo iki sprendimo dėl pilietybės netekimo priėmimo iki 8 mėn.), kai kitos valstybės pilietybę turintis asmuo naudotųsi ir Lietuvos Respublikos piliečio teisėmis, nors tokios teisės nebeturėtų turėti.

Rengėjai nenurodo, ar buvo svarstomos kitos galimybės tobulinti pilietybės netekimo procedūras, pvz., numatant, kad procedūra gali būti stabdoma iki 3 mėnesių (o ne 3 mėnesiams), kad galima būtų nustatyti trumpesnę negu 3 mėn. terminą dokumentams pateikti, atsižvelgiant į individualias aplinkybes (gyvenamąją valstybę, įgytą pilietybę, reikalingų pateikti dokumentų apimtį ir kitas), arba numatant trumpesnę terminą informacijai dėl atitikties Pilietybės įstatyme nustatytoms sąlygoms pateikti, jeigu informacija apie tai, kad asmuo įgijo kitos valstybės pilietybę, gaunama ne iš paties asmens, o kitų šaltinių, atitinkamai dokumentų nagrinėjimas galėtų būti stabdomas trumpesniam laikui.

II. Pritarus rengėjų siūlomoms priemonėms, nebūtų vieningos sprendimuose dėl Lietuvos Respublikos pilietybės viešai Teisės aktų registre skelbiamų asmens duomenų praktikos, įgyvendinant Pilietybės įstatymo 36 straipsnyje nustatytą reikalavimą Teisės aktų registre skelbti sprendimus dėl pilietybės (Respublikos Prezidento dekretus dėl pilietybės suteikimo, išsaugojimo ar grąžinimo, vidaus reikalų ministro įsakymus dėl pilietybės atkūrimo ar pilietybės netekimo, taip pat galutinius ir neskundžiamus administracinių teismų sprendimus dėl pilietybės netekimo).

Projektu siūloma vidaus reikalų ministro įsakymus dėl pilietybės atkūrimo ir netekimo skelbti nurodant asmens vardą, pavardę, gimimo datą ir vietą (valstybę), išskyrus vaikų iki 18 metų, remiantis Bendrojo duomenų apsaugos reglamento⁴ reikalavimais, taip pat įsakymus dėl pilietybės neatkūrimo, argumentuojant tuo, kad šiuo atveju asmens ir valstybės teisinis ryšys neatsiranda. Nurodytais išimčių atvejais būtų skelbiami nuasmeninti duomenys (nurodomos asmens vardo ir pavardės pirmosios raidės, gimimo data ir vieta (valstybė)).

Pažymėtina, kad Respublikos Prezidento dekretai dėl pilietybės suteikimo, išsaugojimo, grąžinimo skelbiami nurodant asmens (įskaitant ir nepilnamečių asmenų⁵) vardą, pavardę, gimimo datą ir vietą (valstybę), taip pat gyvenamąją vietą (valstybę), kuri ministro sprendimuose nėra nurodoma.

² [https://migracija.lrv.lt/uploads/migracija/documents/files/2021%20m_%20migracijos%20metra%C5%A1tis_skelbimui\(3\).pdf](https://migracija.lrv.lt/uploads/migracija/documents/files/2021%20m_%20migracijos%20metra%C5%A1tis_skelbimui(3).pdf)
Migracijos metraštis 2021 m. (80 psl.)

³ <https://migracija.lrv.lt/lt/statistika/pagrindiniai-migracijos-rodikliai-lietuvos-respublikoje>

⁴ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)

⁵ pvz., 2022 m. gruodžio 28 d. dekretas Nr. 1K-1209 „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės grąžinimo“, kuriuo pilietybę grąžinta asmeniui, gim. 2009 m.; <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/60b438d0878411ed8df094f359a60216>

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

Tam tikrais Pilietybės įstatyme nustatytais pagrindais dėl pilietybės netekimo sprendžia Vilniaus apygardos administracinis teismas (įgijus pilietybę apgaulės būdu, paaiškėjus aplinkybėms, dėl kurių pilietybė negalėjo būti suteikta, atkurta, grąžinta ar išsaugota, arba paaiškėjus, kad sprendimas dėl pilietybės priimtas pažeidus Pilietybės ar kitus įstatymus). Teismų sprendimai skelbiami nuasmeninti. Skelbiant ministro įsakymus, pilietybės netekusio asmens duomenis siūloma skelbti, išskyrus numatomą išimtį dėl nepilnamečių. Pitarus siūlomam reguliavimui, Tvarkos apraše būtų nustatyta, kokie asmens duomenys nurodomi Teisės aktų registre skelbiant ministro įsakymus dėl pilietybės, tačiau jie skirtųsi nuo nurodomų Respublikos Prezidento dekretuose, kurie minimi Tvarkos aprašo 31 punkte, ir jų skelbimo praktikos. Nesant rengėjų nurodytų skirtingą praktiką pagrindžiančių argumentų, kyla abejonių dėl pasirinkto sprendimo sistemiškumo.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Nustatoma konkreti pakeitimų įsigaliojimo data (siūloma 2023 m. vasario 1 d.) ir pereinamosios nuostatos dėl jau gautų pranešimų apie Lietuvos Respublikos piliečio įgytą kitos valstybės pilietybės įgijimą nagrinėjimo (taikomas iki pakeitimų galiojės procedūros stabdymo terminas).

STEBĖSENA

Stebėsena nenumatoma.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Projektas derintas su Teisingumo ministerija ir Valstybine duomenų apsaugos inspekcija (toliau – VDAI). Pasak rengėjų, patikslintas pagal gautas pastabas projektas su Teisingumo ministerija suderintas darbo tvarka. Teikdama pastabas pirminiam projektui, VDAI siūlė įvardinti asmens duomenų viešo skelbimo tikslą, atsižvelgiant į priimamus sprendimus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės atkūrimo, neatkūrimo ar netekimo (rengėjai projektą atitinkamai papildė) ir teikime paaiškinti (įvertinti) nepilnamečių asmens duomenų viešo skelbimo būtinumą (rengėjai patikslintu projektu siūlo vidaus reikalų ministro įsakymuose nepilnamečių asmenų asmens duomenis skelbti nuasmenintus). VDAI vertinimas dėl patikslinto projekto negautas. Respublikos Prezidento kanceliarijos nuomonė dėl projekto negauta (Respublikos Prezidento kanceliarijai ir Užsienio reikalų ministerijai buvo pateikta projekto teikimo derinti rašto kopija).

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

1. Siūlytina teikimą papildyti informacija ar (ir) duomenimis, kuriais grindžiamas pasirinktas nustatyti dokumentų dėl pilietybės netekimo nagrinėjimo procedūros stabdymo 3 mėn. terminas, taip pat įvertinti kitas galimybes tobulinti Lietuvos Respublikos pilietybės netekimo įgijus kitos valstybės pilietybę procedūras.
2. Siūlytina įvertinti galimybes vienodinti sprendimų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės (viešai skelbiamų asmens duomenų) skelbimo Teisės aktų registre praktiką, įgyvendinant Pilietybės įstatymo 36 straipsnyje nustatytą sprendimų dėl Lietuvos Respublikos pilietybės skelbimo reikalavimą, arba pagrįsti kodėl ji galėtų būti (projektu siūloma nustatyti) skirtinga, priklausomai nuo sprendimų dėl asmens Lietuvos Respublikos pilietybės priimančio subjekto ar Pilietybės įstatyme nustatyto Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo ar netekimo pagrindo.
3. Atsižvelgiant į tai, kad Tvarkos aprašą numatoma keisti įgyvendinant 2022 m. lapkričio 24 d. priimtą Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo Nr. XI-1196 29, 32, 33 ir 34 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIV-1602, įsigaliosiantį 2024 m. sausio 1 d. (pranešta Vidaus reikalų ministerijos 2022 m. gruodžio 28 d. raštu Nr. 1D-6759), teisėkūros ekonomiškumo požiūriu reikalingi pakeitimai (dėl Tvarkos aprašo 27 punkte minimo Vilniaus apygardos administracinio teismo pavadinimo pasikeitimo) galėtų būti įtraukti į projektą, numatant atitinkamą įsigaliojimą.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Asta Klapatauskienė

Viešojo valdymo grupė patarėja